

Müze Yapılarının Formuyla Biçimlenen İç Mekân-Sergileme Tasarımı: Guggenheim ve Louisiana Eyalet Müzeleri Üzerinden Karşılaştırılması

Interior-Exhibition Design Shaped by the Form of Museum Buildings: Comparison through
Guggenheim and Louisiana State Museums

İlayda MUTLU¹, İldem AYTAR SEVER²

Gönderilme Tarihi: 14.05.2024 - Kabul Tarihi: 23.07.2024

Özet

Bu çalışma, müze cephe formlarının ve iç mekân formlarının birbiriyle olan ilişkisinin sergileme tasarımlarına etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Müzeler, geçmişten günümüze kadar korunan nesnelere, sanat eserlerinin belirli kriterlere göre sınıflandırılarak sunulduğu yerler olup tarihsel ve kültürel değerlerin korunmasını ve anlaşılmasını amaçlamaktadırlar. Günümüzde ise müzeler, yapılan tasarımlarıyla ziyaretçiyi bekleyen değil ziyaretçiyi kendine çeken mekânlar olmaya başlamıştır. Nitel araştırma olan çalışmada, karşılaştırmalı analiz yöntemi kullanılarak iki zıt formda olan Guggenheim ve Louisiana Eyalet Müzesi'ni karşılaştırıp, belgesel tarama yöntemiyle beraber akademik kaynaklardan, internet sayfalarından ve müzelerin web sitelerinden elde edilen veriler analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları, müzelerde oluşturulan iç mekân veya dış cephe form tasarımlarının sanat yapıtı niteliği kazandığını ve tasarımcıların müzeleri ikonik yapılar olarak göstermek için iç mekândaki formları çeşitli şekillerde şekillendirdiğini göstermektedir. Ayrıca, sergileme tasarımlarının iç mekânda oluşturulan yatay ve dikey formların doğrultusunda devam ettiği görülmüştür. Bunun sonucunda, oluşturulan formlar ve temayla birlikte tasarlanan genel yapı, ziyaretçiler üzerinde kalıcı etki bırakmayı sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Müze tasarımı, Sergileme tasarımı, Form, Cephe form tasarımı, İç mekân tasarımı.

Abstract

This study aims to examine the effect of the relationship between museum facade forms and interior forms on exhibition designs. Museums are places where objects and works of art preserved from past to present are classified and presented according to certain criteria, and they aim to protect and understand historical and cultural values. Nowadays, museums have become places that attract visitors, rather than waiting for them, with their designs. In the study, which is a qualitative research, the Guggenheim and the Louisiana State Museum, which are in two opposite forms, were compared using the comparative analysis method, and the data obtained from academic sources, internet pages and the websites of the museums were analyzed with the documentary scanning method. The research results show that the interior or exterior form designs created in museums have become works of art, and designers shape the interior forms in various ways to show museums as iconic structures. In addition, it was observed that the exhibition designs continued in line with the horizontal and vertical forms created in the interior. As a result, the general structure designed with the created forms and theme ensured to leave a lasting impression on the visitors.

Keywords: Museum design, Exhibition design, Form, Facade form design, Interior design.

Atf: Mutlu, İ. ve Aytar Sever, İ. (2024). Müze yapılarının formuyla biçimlenen iç mekân-sergileme tasarımı: Guggenheim ve Louisiana Eyalet Müzeleri üzerinden karşılaştırılması. *Modular Journal*, 7(1-2), 211-224. <https://doi.org/10.59389/modular.1480765>

¹ MSGSÜ, İç Mimarlık Yüksek Lisans Programı, ilaydamutlu2010@gmail.com | ORCID: 0009-0007-6047-5509

² MSGSÜ, İç Mimarlık Bölümü, ildem.aytar@msgsu.edu.tr | ORCID: 0000-0003-2492-9845

1. Giriş

Müzeler; korunan nesnelerin, sanat eserlerinin, konu, yer ve tarih özellikleriyle konularına göre sergileme yöntemleriyle beraber anlatımının gerçekleştirildiği geçmişin mirasını koruyup günümüze kadar gelen yapılarıdır.

Toplumların kültürleri ve sosyal yapılarıyla oluşan müze yapılarında amaç; sadece bilgi vermek değil, aynı zamanda ziyaretçilere bir bakış açısı kazandırmak ve düşüncelerine teşvik etmektir. Bu nedenle yapılan müze ziyaretleri, eğitimsel, kültürel ve zihinsel gelişim için önemli bir araç olarak görülür. İyi tasarlanmış bir cephe, müzenin prestijini yansıtabilir ve ziyaretçilerin ilgisini çekebilir. Sergi alanları, ziyaretçiyle sunulan eserlerin etkileşiminin kurulduğu ilk alanlar olduğu için sergileme tasarımları da çok önemlidir. Sergileme tasarımları, görsel yaratıcılığın ve sunma eyleminin birleştiği bir süreçtir. Bu tasarımlar, değişen süreçler, tasarım unsurları ve çevresel faktörlerden etkilenerek şekillenmektedir. Müze tasarımları ve formlarına baktığımızda; bir müzenin dış cephesi, binanın kimliğini belirler ve ziyaretçilerin ilk izlenimini oluşturur. Bu makale kapsamında, müzelerin dış cephelerinin formunun iç mekâna ve bununla beraber şekillenen sergileme tasarımına etkileri ele alınmıştır. Bu bağlamda ele alınan makale, tarihsel süreç içerisinde şehirlerin ikonik yapıları hâline gelen müze yapılarının dış cephe formlarının nasıl oluştuğu, iç mekân tasarımındaki formlara nasıl yansıdığı ve sergilenen eserlere olan katkısını ele alarak, birbirleriyle olan ilişkilerini açığa çıkarmaktadır. Çalışmada ilk önce müze ve form kavramlarının tanımına, müzelerin dış cephe tasarımlarının oluşumuna değinilmiştir. Sonrasında ise formların iç mekâna ve sergileme tasarımlarına nasıl yansıdıkları Guggenheim Müzesi ve Louisiana Eyalet Müzesi örnekleri üzerinden incelenmiştir. Literatür de taratılarak, müze tasarımlarında, dış cephe formlarının iç mekânda aynı formlarla mı biçimlendiği ya da farklı şekilde mi biçimlendiği sorularına cevap aranmıştır. Ve bu formların sergileme tasarımlarını da nasıl etkilediği araştırılmıştır.

2. Araştırmanın Problemi ve Amacı

Bu çalışmada, ‘Müze ve form nedir?’, ‘Müze cephe tasarımları nasıl oluşur?’, ‘Müze cephe formları iç mekânı ve sergileme tasarımını aynı formlarla mı etkiler, etkilemiyorsa neye göre biçimlenmektedir?’ gibi sorulara cevap vermek amaçlanmaktadır. Bu kapsamda organik formla ve düz formla oluşturulmuş iki ikonik müze yapısı belirlenmiştir. Müze dış cephe formları, iç mekân tasarımları ve sergileme tasarımları incelenerek formların nasıl biçimlendiği, analizlerle sunulmuştur. Seçilen müzeler, form bakımından çok farklı yapıya sahip oldukları için iç mekâna ve sergileme alanlarına yansımalarının neye göre biçimlendiğini anlamakta etkili olabileceği düşünülmüştür. Çalışmada incelemek üzere, buldukları şehirlerin ikonik yapıları olan; organik formlarla oluşturulmuş Guggenheim Müzesi ve düz form yapıları Louisiana Eyalet Müzesi seçilmiştir.

Makale kapsamında; şehirlerin ikonik yapıları olması amacıyla yapılan müze yapılarının, şehirleri sadece yapısal özellikleriyle değil, kültürel yapılarıyla da kimlik kazanmaya başlamadaki rolünün artmasıyla müze cephe formlarının uğradığı form biçimlerinin iç mekân ve sergileme tasarımına yansımaları açısından nasıl ele alındığının gösterilmesi amaçlanmaktadır.

3. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Çalışma nitel bir araştırma olup ilk önce müze ve form kavramı, müze cephe tasarımları oluşumu ve müze iç mekân ve sergileme tasarımı konularını kapsayan akademik kaynakları ele alan literatür taraması yapılmıştır. Farklı şehirlerden farklı formlu iki müze yapısı örneği verilmiştir. Bu örnekler, görseller üzerinden yapılan karşılaştırmalarla, formların iç mekâna nasıl yansıdığı ve iç mekânda oluşan yatay ve dikey elemanların sergileme tasarımındaki eserlere ve tasarımlara nasıl yansıdığı incelenmiştir. Araştırmada Karşılaştırmalı Analiz yöntemi kullanılıp, iki örnek karşılaştırılarak incelenmiştir. Literatür taramasında ‘müzelerin dış cephe tasarımı’, ‘müzelerin cephe formları’, ‘müzelerde iç mekân tasarımı’, ‘müzelerde sergileme tasarımı’ gibi anahtar kelimeleriyle Dergi Park, Google Akademik, Researchgate gibi arama motorlarında araştırma yapılmıştır.

Çalışmada, belgesel tarama yöntemi kullanılarak 1997-2023 yılları arasında yazılmış yazılı kaynaklardan, tez ve makalelerden faydalanılmıştır. Örnek olarak seçilen müze yapılarının resmî web sitelerinden ve internet sitelerinden görsellere ve müze ile ilgili bilgilere ulaşılmıştır. Müzeler ve form kavramı, müze cephe tasarımı oluşumu, müzelerin formuyla biçimlenen iç mekân ve formların sergileme tasarımına yansımaları başlıkları çalışma kapsamında ele alınmıştır. Araştırmanın kapsamı dâhilinde kişisel verilerin vb. bulunmaması sebebiyle etik kurul izni gerektirmeyen çalışmalar arasında yer aldığını beyan ederiz.

4. Müzeler ve Form Kavramı

‘Müze’ kelimesi, kökenini Antik Yunan kültüründen ve mitolojisinden almaktadır. Yunancada ‘Müzlerin Koltuğu’ anlamına gelen ‘Mouseion’ kelimesinden türemiştir. Yunan mitolojisinde, ‘Musalar’ olarak bilinen tanrıçalara adanmış tapınaklar ve Atina’da Musalara ayrılmış bir tepe bulunmaktadır. Ayrıca, Yunan panteonunda, müziği ve şiiri ilham veren esin perileri olarak da bilinirler (Keleş, 2003:2). Müzenin şekillenmeye başladığı bu tapınaklar, insanların bilgilerinin ve görüşlerin toplandığı yerler olarak müzeciliğin temelini oluşturmuştur.

Müzeler, ‘dünya mirasının korunduğu mekânlar’ olarak da adlandırılmaktadır (Sadık, 2017). Doğan Hasol’un *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*’nde yer verdiği tanıma göre müze “Sanat, kültür, bilim ve teknik yapıtlarının veya bu dallara yarar şeylerin görülüp yararlanılması için korunup, değerlendirilip sergilendiği yerdir.” (Hasol, 2005). Doğan Hasol’un bu tanımından müzelerin; her türlü daldaki eserlerin, insanların yararına olacak şekilde belgelenip sunulduğu yerler olduğu anlaşılmaktadır. En güncel hâliyle, Uluslararası Müzeler Konseyi’ne göre müze “somut ve somut olmayan mirası araştıran, toplayan, koruyan, yorumlayan ve sergileyen, toplumun hizmetinde olan, kâr amacı gütmeyen kalıcı bir kurumdur.” (ICOM, 2022).

Bu doğrultuda tanımlamalar değerlendirildiğinde, müzeler, geçmişten günümüze kadar olan süreçte yalnızca bir eseri değil, birçok bilgiyi ve koleksiyonu barındıran ve bunları topluma ışık tutacak şekilde aktarımını sağlayan yapılardır. Bu koleksiyonların korunup

gelecek nesillere aktarılması müzenin en önemli hizmetlerinden biridir ve sadece geçmişteki eserleri korumakla kalmaz yeni eserlerin oluşmasına katkıda bulunur.

Müzeler, amaçlarını gerçekleştirmek için bilgi ve eğitimin yanı sıra ziyaretçiyi içeriye çekmeli, özgür bir şekilde dolaşıp eserlerde heyecan da uyandırmalıdır. Yani, müzelerin ziyaretçiyle olan iletişimi bu anlamda çok önemlidir. Bu şekilde ziyaretçiyle iletişimi iyi kurgulanmış, heyecan ve merak uyandıran müzeler kullanıcıda da kalıcı bir etki bırakır.

Genel olarak müzelerin yapılarına bakıldığında, ülkelerin kültürüne veya tasarımcının tasarım üslubuna göre şekillendiği görülmektedir. Ülkeleri, sosyal ve kültürel anlamda yansıtan müzeler; farklı kültürdeki insanların bir arada bulunup etkileşim kurmalarını sağlar. Başka bir ifadeyle, müzeler, insanlığın koruduğu eserleri kalıcı ya da geçici sergileme yöntemleriyle yazılı, sözlü veya görsel olarak sunduğu yapılardır. Yani, istenilen bilgilere ulaşılan, insanın belki de kendini bulduğu ve başkalarıyla iletişim hâlinde olup sosyalleştiği etkileyici mekânlardır.

Müze koleksiyonları; içerdikleri potansiyel değer, eğitimsel veya estetiksel önemleri nedeniyle toplandığı ve korunduğu nesnelere bir araya gelmiş hâli olarak tanımlanır (Burcaw, 1997: 14). Bu bağlamda, birçok koşulla şekillenen müze yapıları, belli amaçla toplanan ve günümüze kadar gelen bu koleksiyonların vermek istediği mesajı, doğru bir şekilde izleyiciye anlatmayı hedeflemektedir.

Müzeler, günümüzde yapıldıkları farklı iç ve dış formları ve içindeki eserler ile şehirlerin ikonik simgeleri hâline gelmiştir. Bazı müzelerde, şehirlerin çevresini yansıtmak için dış cephelerinde formu yansıtacak malzeme, form ve renk kullanılmaktadır. Bu bağlamda, müze yapılarının formları; iç mekân ve sergileme tasarımının şehirlerin ambiyansını yansıtacak en iyi yollardan biri olduğunu göstermektedir. Bu nedenle müze yapılarının şekillenmesi ve biçimlenmesinde, form, en etkili kavramlardan biridir.

Formun birçok şekilde tanımlaması yapılmıştır. Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü'nde form, 'nesnenin ve boşluğun genel düzeni' olarak tanımlanmıştır (Hasol, 2002). Matisse ise formu tarif ederken 'dış görünüşün altında saklı olan gerçek' demiştir. Matisse'in bu tanımlamasıyla, formun sadece dış görünüşteki biçim ve tasarımlarla sınırlı olmadığını, iç tasarımda oluşmuş mimari tasarım üslubunun, sanat yapıtlarının ve oluşturulan atmosferin bir yansıması olduğu vurgulanmıştır.

Form, boşluk içinde hacim kaplayan varoluşun, yapının içeriğine göre yüzey ve biçim kazanmasıdır. Formlar, yapısal öğelerin düzenlenmesi ve ilişkilendirilmesiyle oluşur ve gözle görülebilen büyüklük, genişlik ve yüksekliklere sahip oldukları için somut değerler taşımaktadır. Müzelerde, iç form ile dış formun bir bütün olarak tasarlanıp oluşturulması, müzenin genel formunu oluşturmaktadır. Onat, mimari form kavramına 'nesnenin (kitlenin) veya boşluğun (mekânın) sahip olduğu biçimin bütünsel, genel düzenidir' (Onat, 1991/2018, s. 2) demiştir. Yani mimari form, bir yapının dış cephesi, iç mekân düzeni, malzeme kullanımı, hacmi ve şekli gibi unsurların birleşerek iç mekânın estetiğini ve genel düzenini oluşturmasıdır. Bu nedenle, mimari formlar, yapının kullanıcı tarafından nasıl algılandığını, nasıl kullanıldığını ve kullanıcı üzerindeki etkilerini belirlemektedir.

4.1. Müze ve Cephe Tasarımı Oluşumu

Müze tasarımı, ilk olarak şehirlerin hangi bölgesine yapılması gerektiğine karar verilip ona göre bir tasarım yapılmasıyla başlar. Hacimlerin biçimlenip oluşturduğu müze formlarının bütünündeki görüntüsü, müzelerin tasarımını oluşturup, sanat eserlerinin ve yapı öğelerinin bir araya getirilip ortaya çıkardığı yapıları ifade etmektedir. Müze tasarımlarının temel amacı, müzenin bütünündeki ve içindeki tasarımın ziyaretçiye yansıtacak şekilde tasarlanması olmalıdır. Bu nedenle, müzelerin tasarımı sırasında, kullanıcıların iç mekândaki dolaşımı ve akışı önceden düşünülmeli ve bu doğrultuda sergileme düzenlemeleri ile mekânın atmosferi gibi faktörler şekillendirilmelidir. Bu bağlamda şekillenen müze yapılarında, tasarımın tümüyle birlikte verilen mesaj ve ana düşünce, kullanıcıya etkili bir şekilde aktarılacaktır.

Müze tasarımlarında, kullanıcının ilk algıladığı şey yapının dış formudur. Formların yapısı ‘biçimsel estetik’ olarak tanımlanırken, formların içeriği ‘anlamsal estetik’ olarak tanımlanmıştır (Moussazadehhajabadi, 2015, s. 3). Müze yapılarında biçimsel estetik, iç mekân ya da cephedeki renk, kullanılan malzeme, form, harmoni, doku gibi birçok unsurdan oluşmaktadır. Anlamsal estetik ise iç mekânın unsurları, sergi tasarımları içeriğinin kullanıcıya geçecek şekilde anlam ifade etmesidir. Yani müzeler, sadece biçimsel estetik kavramlarıyla tasarlanırsa, formların kullanıcı üzerinde etkisi olmaz. Sonuç olarak müze tasarımlarında biçimsel ve anlamsal estetik, bir bütün olarak düşünüldüğünde formlar da anlam kazanacaktır.

Cephe ise bir yapının formlarının etkisiyle yapının dışarıdan nasıl algılandığını ifade etmenin en güzel yollarından biridir. Cephe tasarımı, yapılan yerin topografik özellikleri, güneşin geliş açısı ve iklimsel özelliklerinin iç mekândaki kullanıcının rahat kullanabileceği şekilde düşünülerek tasarlanmalıdır. Müzelerin cephe tasarımı ile izleyicilere binanın karakterini, sergilenen eserlerin türünü, işlevlerini, müzenin konusunu ve kent ile olan ilişkisini anlatarak temsili olarak ifade edilir. Yani cephe tasarımları, iç mekânın anlatmak istediğini dışarıya yansıtmak için kullanılır. Cepheler ilk başta bakıldığında çevresiyle olan bağlantısıyla beraber algılanmaktadır. Müzelerin cephe tasarımı ise tasarımlarında kullanılan uyum, ritim, form ve oran gibi tasarım öğeleriyle beraber anlam kazanmaktadır.

Form kavramını açıklarken bahsedilen gibi şehirlerin ikonik yapısı olmaya çalışan günümüzdeki müzelerin tasarımları, içindeki eserleri yansıtmak yerine yapının kendisi sanat eseri olmaya başlamıştır. Dolayısıyla, bu müzeler şehirlerin etiketi olma niteliğindedirler. Örneğin, 1997 yılında halka açılan, İspanya’daki Guggenheim Müzesi, Bilbao kentini canlandırmak amacıyla yapılan kentsel dönüşüm projelerinden biridir (Şekil 1-2). Mimar Frank Gehry tarafından tasarlanan müze, kullanılan dokusu ve özgün formuyla öne çıkmaktadır. Mimar, Guggenheim için yaptığı tasarımda denizcilik atmosferini, haliçten limana giden gemileri çağrıştıran dış formlar kullanarak elde etmeye çalışmıştır. Guggenheim Müzesi, tasarımı ve formu itibarıyla hem heykelsi bir strüktürde olup hem de şehrin ikonu olmak için etkileyici bir eser olmuştur.

Şekil 1. Guggenheim Bilbao Genel Görünümü
(İnspiremore, 2014)

Şekil 2. Guggenheim Bilbao
(Andrea Balconi, 2023)

Yapı, 50 metre yüksekliğindeki bir atriumun çepeçevre etrafına yığılmış binayı andıran çeşitli şekillere bürünmüş yapıların yığılıdır (Guash, 2005:150). Kıvrımlı hacmin titanyumla kaplanması ise bu tür dev bir yapının ilk örneklerindedir. (Orhon, 2005:82). Soyut bir tasarıma sahip olan Guggenheim Müzesi; kireç taşı, cam ve titanyumun iç içe geçtiği bir form ile inşa edilip yapının mimari yapısını meydana getirmiştir.

Yapının formuna baktığımızda ana binalarında dikdörtgen formların İspanyol kalkerleriyle kaplandığı, daha heykelsi ve fütürist formların ise titanyum plakalarla kaplandığı görülmektedir. Dış formunda kullanılan kavisli titanyum sayesinde, ışığın dalgalanarak yansması sağlanmıştır. Binanın bazı yerlerinde taş malzeme kullanıldığı da gözlenmiştir. Frank Gehry'nin bu ikonik tasarımıyla, parçalı şekilde ele aldığı yapılar organik formlara dönüşmüş ve benzersiz bir yapı yaratmıştır. Oluşturulan bu organik ve kavisli yüzeyler, gelen gün ışığıyla beraber titanyum malzeme ve nehrin yansımaları ile renk oyunlarının oluşmasını sağlamıştır.

Trahan Mimarlık tarafından tasarlanan, Louisiana'daki Cane Nehri Gölü kıyısında yer alan Louisiana Eyalet Müzesi, Louisiana ile Güney Körfez'in geleneklerini sürdürmek ve nehir kenarındaki ortamdan ilham alıp, bu küçük kasabada modernizm anlayışıyla yapılmış bir yapıdır (Şekil 3).

Şekil 3. Louisiana Eyalet Müzesi Cephe Görünüşü (Architect Magazine, 2013)

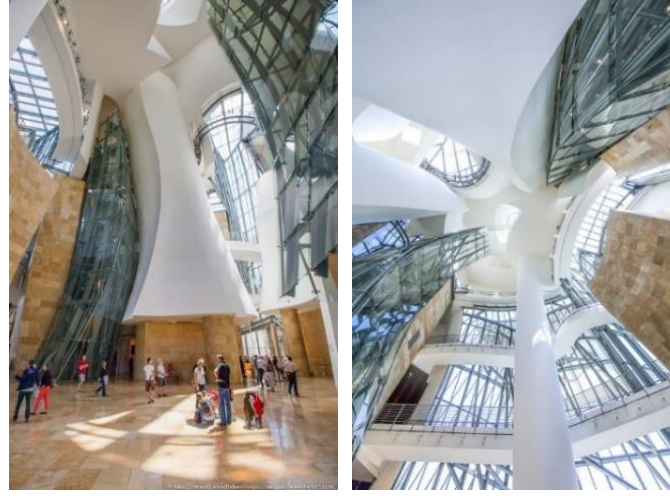
Müze; spor ile tarih, geçmiş ile gelecek, kapsayıcı ile kapsanan arasındaki diyaloga aracılık etmektedir. Yapının panjurlu girişi, kasabanın çevresindeki balkonları ve verandaları yansıtmak için yapılmıştır. Trahan, ‘çocukluğunda kasabanın kuru zeminine rağmen suyun önemini fark edip, binanın temelini güçlü su yollarının dökme taş demir malzeme ve farklı form yapılarıyla birleştirerek, suya duyduğu hayranlığı karmaşık geometrilerle ifade etmeye karar verdiğini’ dile getirmektedir (Hartman 2015). Müze giriş cephesinde daha ayrıntılı kafesler kullanılarak sokak cephelerine uyum sağlamış, beyaz sıvalı dış cephesine bakır paneller ve yağmur perdesi oluşturan panjurlar eklenmiştir. Bu sade ve doğrusal yapı, yerel esintilerle modern bir tasarım oluşturmuş, şehrin tarihi değerine modern bir yorum katmıştır.

5. Müzelerin Formuyla Biçimlenen İç Mekân

Müze yapılarının fiziksel ve görsel karakterini belirleyen temel unsurlardan biri, mimari form elemanlarıdır. Bu elemanlar; hacim, mekân ve yüzeylerden oluşur. Mekân kavramı, somut ya da soyut şekilde algılanan, eylemlerimizi gerçekleştiribildiğimiz boşluk olarak tanımlanır. İç mekân ise belli bir alandaki hacmi insan gücüyle beraber, döşeme, duvar gibi mimari öğelerle ayıran mekânlardır. İç mekânlar biçimlenirken ilk olarak strüktür ele alınır. Bu strüktürler, formun biçimlenmesinde önemli bir yere sahiptir (Özer, 2004). Her yapı belli bir formdan meydana gelmektedir. Müze yapılarında oluşturulan formlar, yapı kabuğu görevi görerek renk, doku ve mekânın işlevi ile şekillenir. Bu oluşturulan mekân formları, yansıttıkları değerlerle birlikte müzenin iç mekân tasarımını belirler.

Bu başlıkta ele aldığımız iç mekân kavramını ‘N. Schulz, Bir form ve o formu belirleyen yüzeylerden oluşan görsel bir hacim olarak tanımlamaktadır’ (Aydın 1993, s:67). Bu tanım müze iç mekânlarında ele alındığında, mekânın sadece fiziksel özelliklerine değil, görsel algısına da vurgu yapmıştır. Bu nedenle iç mimari tasarımında formu belirleyen yüzeylerin seçimi ve düzenlenmesi önemlidir çünkü bu formların veya kullanılan yüzeylerin devamlılığıyla müze tasarımının bütünlüğü sağlanır. Bu bağlamda, formların bütünü bir araya gelerek oluşturduğu parçalar ve bu parçaların iç mekân tasarımıyla nasıl bütünleştiği, müzenin genel yapısını şekillendirir. Bu dışavurum, ziyaretçilerde belirli bir izlenim bırakmaktadır.

Guggenheim Müzesi’nin iç mekân tasarımına bakıldığında, dış formunun fütüristliği iç mekânda da görülmektedir. Duvarlar kimi yerlerde üst üste bindirilmiş, bu sayede eğimli duvarlar ve kıvrımlı yapılar oluşturulmuştur. Atriumda, dış cephede kullanılan formların asansör ve duvarların formlarına yansıdığı gözlemlenmektedir. Atriumun tepesindeki ‘Metal Çiçek’ şeklindeki camdan süzülen ışık, aynı formu zemine yansıtarak mekânda estetik bir etki yaratmıştır (Şekil 4).

Şekil 4. Atrium Giriş (Guggenheim Bilbao, 2018)

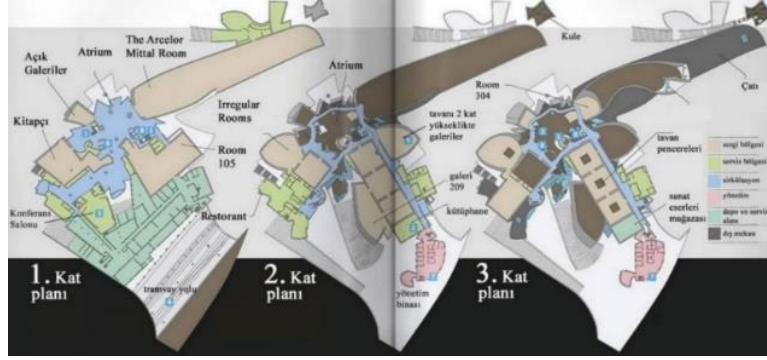
Aynı zamanda, dış cephenin bazı bölgelerinde kullanılan taş kaplama, iç mekânın zemin kaplamalarında da kullanılarak estetik bir bütünlük sağlamıştır. Sonuç olarak müzenin iç mekânı, formlarla biçimlendirip mekâna fazla renk katmadan, genel olarak beyaz renk kullanılıp ferah bir mekân yaratılmaya çalışılmıştır. Yapının dış kabuğundaki organik formlar doluluk boşluk oranına göre tasarlandığı için oluşan boşluklardan mekâna doğal ışığın girmesi sağlanmıştır. Bu cam yüzeylerden gelen doğal ışık, cephedeki duvarların sınırlarında, iç mekân tasarımında ve duvarların formlarının biçimlenmesinde etkili olmuştur. Ayrıca görüldüğü gibi yapının dış cephesindeki saydam yüzeyler iç mekân tasarımını etkilemiştir (Şekil 5).

Şekil 5. İç Mekân Görünüşü (Dosde, 2018)

Guggenheim Müzesi'nin plan şemasına baktığımızda sirkülasyon alanlarının, yapının dış formlarının içeriye yansıdığı şekilde biçimlendiği görülmektedir. Aslında bu sirkülasyon, yapılan asansör kulesinin formu ve merdiven ile biçimlenmiştir (Şekil 6).

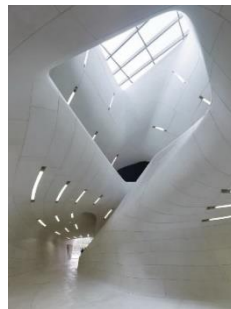
Şekil 6. Guggenheim Müzesi Kat Planları (Dosde, 2018)

Louisiana Eyalet Müzesi'nin iç mekânı, yapının düz, ortogonal formuna göre şekillenmemiştir. Müzenin iç kısmı, kıvrımlı nehrin yıllarca oyduğu manzaranın dönüşümünü yansıtmaktadır. 1.100'den fazla dökme taş panelden şekillendirilen iç mekân, bina sistemini kusursuz şekilde entegre etmiştir. Yani iç mekânı, kentteki dalgalı nehrin bir uzantısı olacak şekilde tasarlanmıştır. Şekil 7'de giriş kısmında formlarla oluşan akıcı iç mekân, ziyaretçiye iç mekân sirkülasyonunu tanımlamıştır. Mekân genel olarak organik formların etkisinde olduğu için, beyaz tonlar kullanılıp mekâna ferahlık katılmıştır.

Şekil 8'de dikme taş demirlerle kaplanmış alanın tepesinde formların şekliyle biçimlenmiş Sunshine Romms'un penceresi, içeriye ışığın girmesini sağlamıştır. Bu gelen ışık, kullanıcıların yönlendirilmesine yardımcı olmuş ancak asıl yönlendirici unsur formların ve eğrilerin kendisi olmuştur. Şekil 9'da bu eğriler birbirlerinin ve merdiven etrafında dönerek mekânın formunu oluşturmuştur. Aslında panjurlu, kıvrımlı bakır panellerle kaplanmış dış cephe, iç mekândaki formlarla zıtlık oluşturup birbirini tamamlayan tasarım üslubuna sahip olmuştur. Yani iç mekâna dış cephenin formları doğrudan yansımamış olmasına rağmen tezatlıkla birlik sağlanmıştır.

Şekil 7. Louisiana Eyalet Müzesi Giriş
(Trahan Architects, 2013)

Şekil 8. İç Mekân
(Trahan Architects, 2013)

Şekil 9. İç Mekân
(Architect Magazine, 2013)

6. Formların Sergileme Tasarımına Yansımaları

Sergileme, mevcut eserlerin sunulması eylemidir. Sergileme tasarımı ise sergileme ve sergilemenin görsel iletişim etkisiyle beraber kullanıcıyla iletişim hâlinde olmasıdır (Wang Chu, 2017). Sergileme tasarımı, geçmişten günümüze kadar değişimlere uğrayarak tasarımlara yeni bakış açısıyla bakabilme imkânı sağlamıştır. Bu bakış

açısıyla müze sergileme tasarımlarında temel amaç; hikâye anlatımının, ilgi çekici ve eserle uyumlu olması, iç mekânda kullanılan tasarım elemanlarının ve sergi tasarımlarının bir bütün olarak algılanması ve sergileme alanlarına yansımadır. Sergileme tasarımının müzelerin dış cephesinden iç mekânına, görsel iletişim araçlarından sergileme alanlarındaki sergilenen eserlerin ifade biçimine kadar sunumun her bir unsuru destekleyici nitelikte olması gerekir (Erbay, 2011). Aynı zamanda sergileme tasarımındaki sergilenen eserlerin seçiminde mekâna ve hikâyeye uyacak şekilde sergileme tasarımları unsurlarıyla beraber ele alınması gerekmektedir (Aykut, 2017, 240-241).

Müze cephesindeki formların etkisinin iç mekânda devam ettiği Guggenheim Müzesi'nde, Atrium'un etrafında biçimlenen sergileme alanları görülmektedir. Şekil 10'da gösterilen mekan, birinci kattan doğrudan erişilen ve iki kat yüksekliğiyle 'Boat Gallery', sanat galerilerinin en büyüğüdür. Frank Gehry, bu odanın tavanını balık şeklinden ilham alarak tasarlamıştır ve dış cephedeki kübik formun yansımalarıdır. Devasa boyutları, bu odayı daha büyük sergiler için ideal bir mekâna dönüştürmektedir. Dış cephedeki formlarla biçimlenen duvarlara konulan eserler de o formlar doğrultusunda devam etmiş ve Richard Serra'nın 31 m uzunluğundaki mekâna özel bir çalışma olan anıtsal Yılan'ının da bulunduğu enstalasyon sanatı, formal olarak eğrisel olup sirkülasyonu da etkileyecek şekilde tasarlanmıştır. Şekil 11'de oval formdaki duvarlar, sunulan sanat eserleri de aynı doğrultuda biçimlenmiştir. Ortaya konulan cam objeler de galerinin formuna göre yerleştirilmiş ve dış cephenin formuna göre biçimlenen pencere açıklığı, sergileme tasarımlarına doğal ışığın girmesini sağlamıştır. Yani formlar, sergileme tasarımlarını da aynı doğrultuda etkilemiştir. Şekil 12'de Düzensiz Odalar olarak tanımlanan bu galeri, müzenin dış cephesindeki titanyum kaplı dalgalı yüzeylerle desteklenerek tasarlanmıştır. Bu odanın özgün tasarımı, çok çeşitli format ve boyutlardaki eserlerin sergilenebileceği anlamına gelmektedir. Oval formdaki duvarlara konulan tablolar da bu doğrultuda şekillendirilip konumlandırılmıştır. Tavandaki tasarımlarda formlarla biçimlendiği için pencereden giren doğal ışık ve konulan yapay ışıklar o formlar doğrultusunda ışığın esere gelmesini sağlamıştır. Bu doğrultuda Guggenheim Müzesi'nin sergileme tasarımlarına bakıldığında iç mekândaki formların etkisiyle sergilenen eserlere de yansıdığı görülmüştür.

Şekil 10. Galerideki 104 (Guggenheim, 2018)

Şekil 11. Sergi Alanı (Thaddaeus Ropac, 2023)

Şekil 12. Düzensiz Odalar (Guggenheim, 2018)

Louisiana Eyalet Müzesi'nin iç mekân tasarımı, nehrin dalga formundan esinlenerek oluşturulmuştur. Sergileme tasarımlarının duvarlarındaki form yapılarının üzerine yerleştirilen sporcuların resimleri, bu form etrafında düzenlenmiş ve mekândaki bütünlük sağlanmaya çalışılmıştır (Şekil 13). Ortadaki sergileme vitrinlerinin de formu, iç mekândaki eğrisel duvarların formundan yararlanılıp, koyulan görseller de o formlar doğrultusunda şekillenmiştir. Şekil 14'te oluşturulan dalga formlarının yer döşemesinde de aynı formla devam etmiş ve kahverengi ahşap malzemeyle ayrılıp tasarım bütünlüğü sağlanmıştır. Bu akıcı yüzey formlarıyla oluşturulan duvarlar, galerilere ulaşım film ve sergiler için 'ekran' görevi görmektedir. Kullanılan dijital arayüzler, ziyaretçilerin her sporcuya ilişkin istatistiklere ve ek medyaya erişimini sağlamıştır. Aynı zamanda soğuk beyaz dökme taş iç paneller, tarihi creole kulübelerinin bu silaj duvarlarına gönderme yapmıştır. Şekil 15'te görülen alanda oluşturulan formal yapı, sporcuların görsellerinin sunulduğu standın eğriselliğini ve formal yapısını da etkilemiştir. Bu bağlamda, mekânın genel bütününe baktığımızda formların sergileme tasarımlarıyla beraber akıp gittiğini ve sirkülasyonun da o doğrultuda şekillendiği görülmüştür.

Şekil 13. Louisiana Eyalet Müzesi Sergileme Alanı (Thinc, 2013)

Şekil 14. Sergi Alanı (Hartman, 2015)

Şekil 15. Sergi Alanı (Hartman, 2015)

7. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışma, müze yapılarının formlarının neye göre şekillendiği ve bu formların iç mekân-sergileme tasarımlarına olan form etkilerini açıklamayı amaçlamaktadır. Müze binaları ve tasarımları, günümüzde sadece sanat eserlerinin sergilendiği yapılar olmaktan çıkıp ya iç tasarımı ya da dış cephe tasarımlarıyla ve bazı coğrafi özellikleriyle beraber inşa edildikleri şehirlerde, ikonik formda tasarlanan yapılar hâline gelmişlerdir. Guggenheim Müzesi, nehrin üstünde duran bir gemiyi çağrıştıran yapı formunda tasarlanırken, Louisiana Eyalet Müzesi'nin iç mekânı, nehrin akışkan geometrileri rehber alınarak bu form oluşturulmuştur. Bu bağlamda tasarımcıların, müze yapılarının dış cephe veya iç mekân formlarını sanat eseri gibi sunup şehrin sembolik yapıları olarak oluşturdukları görülmüştür.

Müze yapılarının formlarının iç mekâna olan etkileri incelenirken gemi formundan esinlenerek yapılan Guggenheim Müzesi'ni oluşturan açıklıklar, kullanılan formlarla simetrisinin bozulduğu ve strüktürün farklı şekilde yorumlandığı bir yapı olduğu görülmüştür. Cephesinde kullanılan form ve dokular, birbirini tamamlayan iki ana nokta olmuştur. Müze tasarımı yapılırken, kentin liman kenti olması sebebiyle etrafında oluşan köprüler ile ikonik bir müze yapısı oluşturulup kent ile bütünleşmiştir. Müze'nin formal yapısı iç mekândaki düşey-yatay elemanların biçimlerinde de kendini belirgin

şekilde göstermiştir. İç mekânda oluşan formlar, mekân organizasyonunu oluşturduğu için sirkülasyon alanlarının şekillenmesini sağlamıştır. Yani formlar, iç mekân tasarımına ve sirkülasyon alanlarına aynı doğrultuda yansımıştır. Ama tarlaların panjurlarına ve kaplamalarına gönderme yapan Louisiana Eyalet Müzesi'nde, binanın köşeli kabuğu, iç mekânda Trahan Mimarlığa göre akarsu jeomorfolojisi dinamik iç forma ilham veren antik nehrin oymalarını yansıtmıştır (Trahan Architects, 2013). İç organizasyon, tasarlanan form yapılarıyla kentsel dokunun uzantısı olarak işlev görürken, tasarım, tarihi ve komşu ticaret yerleşim bölgesinin ölçeğine ve dokusuna uyum sağlamıştır. Bu sayede kabukta köşeli formlar kullanılmış olsa da iç mekânın girişinde ortaya çıkan formlarla oluşturulan akıcı iç mekân, ziyaretçileri etkileyici sergi alanlarına gitmeye teşvik etmiştir. Bu doğrultuda, her iki müze yapısına bakıldığında, tasarımcıların şehirlerin sembolik yapıları ve ziyaretçide etkileyici bir deneyim bırakması için dış cephe formunda ya da iç mekân formunda organik form yapılarının kullanıldığı görülmüştür. Yani müze dış cephesinde kullanılan form, iç mekânda tasarımcının istediği doğrultuda devam etmektedir.

Kullanıcıya belirli bir tema veya mesaj iletmeyi amaçlayan sergileme tasarımları, müze içindeki eserlerin veya koleksiyonların etkili bir şekilde sergilenmesini sağlayan görsel, mekânsal ve düzenleme unsurlarını içeren tasarımlardır. Bu iki örnek doğrultusunda iç mekânda oluşturulan form yapılarının, sergileme tasarımlarında kullanılan eserlerin, oluşturulan tasarımların ve yansıtılan dijital ekranların bu formlar doğrultusunda tasarımlara yansıdığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak dış cephedeki kullanılan formlar iç mekânda aynı doğrultuda devam etmese de iç mekânda oluşturulan formların; yer döşemedeki formları, kullanılan tavan yüzeylerini ve sergileme tasarımındaki eserlerin de o formlara göre biçimlendiği görülmüştür. Bununla beraber, formlar doğrultusunda iç mekânda oluşturulan detaylar sayesinde müze yapıları özgün bir yapı hâline gelerek bu tasarımın genelinde ve müzelerin kurgulanması sürecinde belirlenen tema ile uyum içinde düzenlenmesi sağlanmıştır.

Yazarın Katkı Oranı

Sıra	Adı soyadı	ORCID	Yazıya katkısı*
1	İlayda MUTLU	0009-0007-6047-5509	1, 2, 3, 4, 5
2	İldem AYTAR SEVER	0000-0003-2492-9845	1,3,5

*Katkı bölümüne ilgili açıklamanın karşılığına gelen rakam(lar) yazılmıştır.

1. Çalışmanın tasarlanması
2. Verilerin toplanması
3. Verilerin analizi ve yorumu
4. Yazının yazılması
5. Kritik revizyon

Çatışma Beyanı

Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve/veya finansal çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

- Architect Magazine. (2013, 14 Ağustos). *Louisiana Spor Onur Listesi ve Kuzeybatı Louisiana Tarih Müzesi*. 20 Nisan 2024 tarihinde https://www.architectmagazine.com/design/buildings/louisiana-sports-hall-of-fame-and-northwest-louisiana-history-museum-designed-by-trahan-architects_o adresinden alındı.
- Balconi, A. (2023, 15 Şubat). *Guggenheim Müzesi*. Arkitektüel. 9 Nisan 2024 tarihinde <https://www.arkitektuel.com/guggenheim-bilbao-muzesi/> adresinden alındı.
- Dosde. (2018). *Museo Guggenheim Bilbao*. 14 Nisan 2024 tarihinde <https://www.dosde.com/museo-guggenheim-bilbao-guia-visual.html> adresinden alındı.
- Gayret, T. (2016). Çağdaş sanat müzeciliğinde bir şehri kalkındıran mimari örneği: Guggenheim Bilbao Müzesi. *SDÜ ART-E Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, 9(17), 354-375.
- Guggenheim Bilbao. (2023). *Guggenheim Müzesi*. 10 Nisan 2024 tarihinde <https://www.guggenheim-bilbao.eus/en/the-building/inside-the-museum> adresinden alındı.
- Guggenheim. (2018, 18 Ocak). *Guggenheim Müzesi Galeri 104*. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://www.guggenheim.org/articles/checklist/how-brancusi-influenced-frank-gehry-design-for-the-guggenheim-museum-bilbao> adresinden alındı.
- Hartman, W. (2015, 23 Mart). *Küçük Kasaba Avantgarde: Louisiana Spor Onur Listesi Binası ve Kuzeybatı Tarih Müzesi*. 26 Nisan 2024 tarihinde <https://www.ricedesignalliance.org/small-town-avant-garde-the-building-of-the-louisiana-sports-hall-of-fame-and-northwest-history-museum> tarihinde adresinden alındı.
- Inspiremore. (2014, 17 Temmuz). *Guggenheim Müzesi, Bilbao, Vizcaya, İspanya*. 9 Nisan 2024 tarihinde <https://www.inspiremore.com/18-museums-around-the-world-you-must-visit/> adresinden alındı.
- Kalyoncu, F. Ö., ve Erim, G. İ. (2023). Sergileme tasarımının tasarım düşüncesi süreçleri bağlamında incelenmesi. *Medeniyet Sanat Dergisi*, 9(1), 41-70.
- Kaptan, B. B. (1997). İç mimaride form-mekân ilişkisi (Yayın No: 61175). [Yüksek Lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Türkiye Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı.
- Koca, N. (2022). *Mimaride geometrik form algı ilişkisi: Çağdaş Müze örnekleri üzerinden inceleme* (Yayın No: 743816). [Yüksek Lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Türkiye Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı.
- Özsırkıntı Kasap H. (2009). 20. *Yüzyıl mimarisinde form ve renk kavramlarının mekâna etkisinin mimari akımlar çerçevesinde analizi* (Yayın No: 256632). [Sanatta Yeterlik tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi]. Türkiye Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı.
- Sadık, C. (2017, 27 Aralık). *Müze nedir? Tanımı, fonksiyonları ve tarihçesi*. Tarihli Sanat. 19 Haziran 2024 tarihinde <https://www.tarihlisanat.com/muze-nedir-tanimi-tarihcesi/> adresinden alındı.

- Salderay, B. ve Çalıklı, Z. (2020). Müze kavramı, Süleyman Saim Tekcan ve Imoga-İstanbul Grafik Sanatlar Müzesi. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 26, 83-99.
- Telyakar, Z. (2018). *Mekân ve form ilişkisinde ikonik bir yaklaşım: Starchitecture tasarım anlayışı* (Yayın No: 532950). [Yüksek Lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü]. Türkiye Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı.
- Thaddaeus Ropac. (2023, 26 Şubat). *Bölümler/Kavşaklar*. Guggenheim Müzesi Bilbao Koleksiyonu. 25 Nisan 2024 tarihinde <https://ropac.net/news/1125-sections-intersections.-25-years-of-the-guggenheim/> adresinden alındı.
- Thinc. (2013). *Louisiana Spor Onur Listesi*. 26 Nisan 2024 tarihinde <https://www.thincdesign.com/project/louisiana-sports-hall-of-fame> adresinden alındı.
- Trahan Architects. (2013). *Louisiana Eyalet Müzesi ve Spor Onur Listesi*. 20 Nisan 2024 tarihinde <https://trahanarchitects.com/work/louisiana-state-museum/> adresinden alındı.
- Tuğtağ, M. (2018). Sergilemede mekân tasarımı. *Aydın Sanat Dergisi*, 8(4), 107-117.
- Uyar, A. (2021). *Mimari tasarımda konseptin çağdaş sanat müzeleri üzerinden değerlendirilmesi* (Yayın No: 665684). [Yüksek Lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Türkiye Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı.
- Yüce, A. D. (2023). *Müzelerde iç mekân kurgusunun cephe sistemleri ile ilişkisi* (Yayın No: 815050). [Yüksek Lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi]. Türkiye Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanı.